

Lifestyle and Reproductive Patterns in Iran: A Meta-Analysis Study

Gholamreza Tajbakhsh¹ | Farshad Goudarzi^{2✉}

1. Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran. E-mail: tajbakhsh@abru.ac.ir
 2. PhD Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran (Corresponding Author). E-mail: farshadgoudarzi262@gmail.ir
-

ARTICLE INFO ABSTRACT

Article type:
Research Article

Keywords:
Childbearing,
Iranian Society,
Lifestyle,
Meta-analysis,
Youth Population.

Lifestyle choices and child-rearing are two significant factors in shaping society and family structures. These two categories significantly influence individual and societal well-being and can, in some manner, affect the quality of life of future generations. The current study intended to utilize the statistical approach of meta-analysis to review the findings of research conducted on lifestyle and childbearing. To perform the meta-analysis, 19 studies conducted between 2016 and 2021 were assembled. Based on the meta-analysis criteria, 11 of these studies investigating the relationship between lifestyle and childbearing, published in reputable domestic scientific journals, were selected. Each of these investigations was performed using quantitative methods and a survey approach, employing reliable measurement instruments. An analysis of the hypotheses concerning homogeneity and the absence of publication bias in research, incorporating the Q test, the Bagg and Mesumdar test, linear regression, and error-safe N, indicated that the effects across various studies vary and no evidence of publication bias was identified. The results of this study show that the effect size or coefficient of the influence of lifestyle on childbearing was equal to 0.502, which, according to Cohen's interpretative system, was explained as high. In general, the findings of this study indicate that lifestyle significantly influences childbearing within Iranian society.

Cite this article: Tajbakhsh, Gh., & Goudarzi, F. (2023). Lifestyle and Reproductive Patterns in Iran: A Meta-Analysis Study. *Population Journal*, 30(125), 95-114.

© The Author(s).

Extended Abstract**Introduction**

Lifestyle is a multifaceted and intricate concept that encompasses the behaviors, attitudes, habits, and life patterns of individuals within a society. This concept has experienced numerous modifications, particularly in recent decades, due to social, economic, and cultural developments within nations. In Iran, individuals' lifestyles have been shaped by factors including economic progress, cultural transformations, rising educational attainment, and shifts in family structure. These changes have had a significant impact, especially on decisions regarding childbearing and the number of children in families. In the past, families usually had more children, and having children was considered an important feature of Iranian family life. However, in recent decades, especially since the 1990s, a trend of declining fertility rates in Iran has been clearly observed. According to reports, the total fertility rate in Iran has decreased from 6.3 in the 1970s to about 1.8 in recent years. This reduction in fertility rates, coupled with other demographic challenges such as the rising age of mothers and shifts in the population's age structure, has generated new concerns for social and economic policymakers. Among these, one of the significant factors contributing to the decline in fertility rates in Iran is the substantial transformation in individuals' behaviors, particularly in major urban centers. Lifestyle changes can include changes in people's priorities, increased individualism, work commitments, high living costs, increased education levels, and delayed marriage. This study seeks to analyze the diverse impacts of lifestyle on reproduction in Iran and to identify the factors that have diminished the desire for additional children. Additionally, this study aims to examine the social, economic, and cultural factors underlying these changes and evaluate their implications for Iran's demographic future. Declining fertility rates and postponed marriage and reproduction are among the primary issues raising significant concerns in Iran regarding the nation's demographic future. One of the factors that directly affects fertility rates is changes in people's lifestyles. In particular, changes in women's social and economic roles, increased levels of education, a desire for career advancement, and changing attitudes towards family roles and childbearing are among the factors that have reduced the desire to have additional children. These modifications have prompted numerous couples to opt for fewer children or, in certain instances, to choose not to have children at all. To date, various studies have been conducted regarding lifestyle and childbearing in Iran. The findings of these studies indicate a correlation between lifestyle and fertility, and summarizing their results can facilitate the development of a precise and coherent approach to lifestyle and childbearing in Iran. Accordingly, the objective of this study is to investigate the relationship between lifestyle and childbearing in Iran through meta-analysis, synthesizing the findings of prior research in this area, with the aim of addressing the core question of the extent to which lifestyle influences childbearing in Iranian society.

Methodology

The current study is applied in nature regarding its purpose and is of a meta-analytic type. In the meta-analysis approach, the researcher documents the characteristics and data of a collection of studies as quantitative variables, thereby preparing them for statistical analysis and deriving new, coherent insights through robust statistical techniques. In meta-analysis, the main method is based on the integration and combination of results, which is usually used after converting the statistics to the index (r) and calculating the effect sizes. It is important to observe that in the current study, the research statistics were transformed into the r index employing the Hunter and Schmidt approach. Additionally, for the inferential analysis of the findings, the assumptions underlying meta-analysis were initially evaluated. Propagation error (bias) was assessed through the funnel plot, the

Auger regression index, Begg and Mazumdar's rank correlation, and the error-free N. The heterogeneity among the aforementioned studies was examined using the Q test. Finally, given the heterogeneity among the studies analyzed, a random effects model was employed to synthesize the results and determine the overall effect size.

Findings

The findings indicate that the effect size of lifestyle on childbearing is 0.502, and since this effect size falls within the confidence interval, it can be concluded that the influence of lifestyle on childbearing is substantial. In other words, it can be asserted that the lifestyle variable constitutes a significant factor influencing individuals' desire to have children within the community. It is crucial to note that among the 11 studies conducted, the effect size in 5 of them exceeded the overall effect size, while in 6 studies it was below the total effect size. The largest effect size with a value of 0.810 is related to the study by Multafat et al., which was conducted in 2021.

Conclusion and Discussion

As observed, it can be claimed that lifestyle affects the desire to have children in society and plays an essential role in human life. As anticipated, the findings of this study largely corroborate those of previous research. Based on the effect size calculated using Cohen's interpretive framework, lifestyle exerts a significant influence on childbearing. Given that most prior studies also highlighted the impact of lifestyle on childbearing, it can be concluded that the results of this meta-analysis align with those of the previously conducted studies. Finally, the effect of lifestyle on reproduction within Iranian society presents a nuanced conclusion. On the one hand, economic, social, and cultural changes in Iranian society have caused a decrease in the desire to have children, particularly among the younger generations and in urban areas. Conversely, traditional practices and religious convictions continue to influence childbearing choices within certain sectors of society. Therefore, to develop effective reproductive policies, it appears essential to consider these differences and to promote favorable economic and social conditions for families. This conclusion demonstrates that family strengthening and childbearing policies should be designed comprehensively and taking into account diverse lifestyles at the national level in order to have more favorable effects on the country's demographic trend.

سبک زندگی و فرزندآوری در ایران؛ یک مطالعه فراتحلیل

غلامرضا تاجبخش^۱ | فرشاد گودرزی^۲

۱. استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی (ره)، بروجرد، ایران. رایانامه: tajbaksh@abru.ac.ir
۲. نویسنده مسئول، استاد مدعو، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی (ره)، بروجرد، ایران. رایانامه: farshadgoudarzi262@gmail.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

علمی-پژوهشی

کلیدواژه‌ها:

جوانی جمعیت، جامعه ایرانی، سبک زندگی، فرزندآوری، فراتحلیل.

سبک زندگی و فرزندآوری دو عامل مهم در شکل دهی به جامعه و خانواده‌ها هستند. این دو مقوله تأثیرات زیادی بر رفاه فردی و اجتماعی دارند و به نحوی می‌توانند کیفیت زندگی نسل‌های آینده را تحت تأثیر قرار دهند. پژوهش حاضر، با هدف استفاده از روش آماری فراتحلیل به بررسی نتایج مطالعات انجام شده در رابطه با سبک زندگی و فرزندآوری انجام شده است. برای انجام روش فراتحلیل، ۱۹ پژوهش انجام شده در بازه زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ جمع‌آوری شد. از میان این مطالعات و با در نظر گرفتن معیارهای فراتحلیل، ۱۱ پژوهش انتخاب شده که به بررسی رابطه سبک زندگی و فرزندآوری پرداخته و در فصلنامه‌های علمی معتبر داخلی منتشر شده‌اند. تمامی این مطالعات با استفاده از روش کمی و رویکرد پیمایشی انجام شده و ابزارهای اندازه‌گیری آن‌ها از اعتبار و پایایی لازم برخوردار بوده‌اند. بررسی فرضیه‌های همگنی و عدم سوگیری در انتشار تحقیقات اعم از آزمون Q، آزمون بگ و مزومدار، رگرسیون خطی اگر و N ایمن از خطا نشان داد که اثر مطالعات مختلف با هم متفاوت است و شواهدی مبتنی بر سوگیری انتشار یافت نشد. براساس نتایج این پژوهش، اثرگذاری سبک زندگی بر میزان فرزندآوری با ضریب ۰/۵۰۲ اندازه‌گیری شده است که طبق معیارهای تفسیری کوهن، در سطح بالا قرار می‌گیرد. به‌طور کلی، یافته‌ها نشان می‌دهند که سبک زندگی نقش قابل توجهی در فرزندآوری در جامعه ایرانی ایفا می‌کند.

استناد: تاج بخش، غلامرضا و گودرزی، فرشاد (۱۴۰۲). سبک زندگی و فرزندآوری در ایران؛ یک مطالعه فراتحلیل. فصلنامه

جمعیت، ۳۰(۱۲۵)، ۹۵-۱۱۴.

© نویسندگان.

۱. مقدمه

فرزندآوری در ایران طی دهه‌های اخیر با کاهش قابل توجهی مواجه بوده است که این موضوع به مسئله‌ای پیچیده و چالش برانگیز برای سیاست‌گذاران و جامعه تبدیل شده است. نرخ باروری در ایران از اوایل دهه ۱۳۸۰ روند کاهشی داشته و به پایین‌ترین حد خود در چند دهه گذشته رسیده است. براساس گزارش‌های سازمان ملل متحد، نرخ باروری کلی در ایران در سال ۲۰۲۰ به ۱/۷ فرزند به ازای هر زن رسید که پایین‌تر از حد جایگزینی جمعیت است (سازمان ملل متحد، ۲۰۲۰). سبک زندگی یکی از مفاهیم چندبعدی و پیچیده‌ای است که به مجموعه رفتارها، نگرش‌ها، عادات و الگوهای زندگی افراد در یک جامعه اشاره دارد. این مفهوم به‌ویژه در دهه‌های اخیر با تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در کشورها تغییرات زیادی داشته است. در ایران، سبک زندگی افراد تحت تأثیر عواملی چون تحولات اقتصادی، تغییرات فرهنگی، افزایش سطح تحصیلات و تغییر در ساختار خانواده قرار گرفته است. این تغییرات به‌ویژه بر تصمیم‌گیری‌ها در زمینه فرزندآوری و تعداد فرزندان در خانواده‌ها تأثیرات قابل توجهی گذاشته است. در گذشته، خانواده‌ها معمولاً تعداد بیشتری فرزند داشتند و داشتن فرزند به‌عنوان یکی از ویژگی‌های مهم زندگی خانواده ایرانی به‌شمار می‌آمد. اما در دهه‌های اخیر، به‌ویژه از دهه ۱۹۹۰ به بعد، روند کاهش نرخ باروری در ایران به‌وضوح مشاهده شده است. طبق گزارش‌ها، نرخ باروری کل در ایران از ۶/۳ در دهه ۱۹۷۰ به حدود ۱/۸ در سال‌های اخیر کاهش یافته است. این کاهش نرخ باروری در کنار دیگر مشکلات جمعیتی، مانند افزایش سن مادران و تغییرات در ترکیب سنی جمعیت، دغدغه‌های جدیدی برای سیاست‌گذاران اجتماعی و اقتصادی ایجاد کرده است. در این میان، یکی از عوامل مهمی که به کاهش نرخ باروری در ایران کمک کرده است، تغییرات عمده در سبک زندگی مردم، به‌ویژه در شهرهای بزرگ است. تحولات در سبک زندگی می‌تواند شامل تغییر در اولویت‌های افراد، افزایش فردگرایی، مشغله‌های کاری، هزینه‌های بالای زندگی، افزایش سطح تحصیلات و تأخیر در ازدواج باشد.

این تحقیق بر آن است که به بررسی تأثیرات مختلف سبک زندگی بر فرزندآوری در ایران بپردازد و عواملی را که باعث کاهش تمایل به داشتن فرزند بیشتر شده‌اند، شناسایی کند. همچنین، هدف این تحقیق تحلیل دلایل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی این تغییرات و ارزیابی پیامدهای آن‌ها برای آینده جمعیتی ایران است. کاهش نرخ باروری و تأخیر در سن ازدواج و فرزندآوری از جمله مسائل عمده‌ای هستند که در ایران موجب نگرانی‌های بسیاری در خصوص

آینده جمعیتی کشور شده است. یکی از عواملی که به‌طور مستقیم بر نرخ باروری تأثیر می‌گذارد، تغییرات در سبک زندگی مردم است. به‌طور خاص، تغییر در نقش‌های اجتماعی و اقتصادی زنان، افزایش سطح تحصیلات، تمایل به پیشرفت شغلی و تغییر در نگرش‌ها نسبت به نقش خانواده و فرزندآوری از جمله عواملی هستند که باعث کاهش تمایل به داشتن فرزند بیشتر شده‌اند. این تغییرات باعث شده‌اند تا بسیاری از زوجها تصمیم بگیرند که تعداد کمتری فرزند داشته باشند یا حتی در برخی موارد تصمیم به عدم فرزندآوری بگیرند. براساس مطالعات انجام‌شده، عواملی چون مشکلات اقتصادی (مانند بیکاری، تورم و افزایش هزینه‌های زندگی)، تغییر در ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی و فشارهای فرهنگی نیز نقش مهمی در کاهش نرخ باروری ایفا کرده‌اند. به‌طور خاص، در کلان‌شهرها، این تغییرات به دلیل فشارهای اقتصادی و اجتماعی شدیدتر است. این وضعیت به‌ویژه در میان زنان شهری بیشتر مشاهده می‌شود که به دلیل شرایط اقتصادی و فرهنگی، تمایل کمتری به فرزندآوری دارند (موسوی^۱ و زارعی^۲، ۲۰۱۷). بنابراین، تحلیل دقیق این مسئله و بررسی تأثیرات سبک زندگی بر فرزندآوری می‌تواند به شناخت بهتر مشکلات و چالش‌های موجود در سیاست‌گذاری‌های جمعیتی کمک کند. این مطالعه به دنبال یافتن دلایل و عوامل مختلفی است که موجب تغییر نگرش‌ها و رفتارهای فرزندآوری در میان افراد مختلف می‌شود و پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت جمعیتی کشور ارائه خواهد داد.

کاهش نرخ باروری در ایران و تأثیر آن بر جمعیت و توسعه اقتصادی کشور به یک مسئله جدی و چالش‌برانگیز تبدیل شده است. کاهش جمعیت فعال، افزایش نسبت سالمندان و کاهش نیروی کار از پیامدهای این بحران جمعیتی به‌شمار می‌آید. علاوه‌براین، کاهش تعداد فرزندان می‌تواند تأثیرات منفی بر ساختار اجتماعی و فرهنگی جامعه بگذارد و منجر به تغییر در روابط خانوادگی و اجتماعی شود.

براساس تحقیقات انجام‌شده، بحران جمعیتی ایران به‌ویژه در دهه‌های آینده، مشکلات اقتصادی و اجتماعی جدی برای کشور به همراه خواهد داشت (رضوی^۳ و پورحمد^۴، ۲۰۲۰). در این میان، بررسی تأثیرات سبک زندگی بر فرزندآوری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شناسایی علل و عوامل مؤثر بر کاهش تمایل به فرزندآوری می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا راهکارهای مؤثری برای تشویق خانواده‌ها به داشتن فرزند بیشتر طراحی کنند. ضرورت این تحقیق به‌ویژه در زمینه برنامه‌ریزی‌های جمعیتی و ارائه سیاست‌های مناسب برای حمایت از

1. Mousavi
2. Zarei
3. Razavi
4. Pourahmad

خانواده‌ها و بهبود شرایط اقتصادی آن‌ها است. این پژوهش می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های بلندمدت کشور در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نقشی مهم ایفا کند و به تدوین استراتژی‌های مؤثر برای ارتقای نرخ باروری و حل مشکلات جمعیتی کمک کند.

تاکنون مطالعات متفاوتی در خصوص سبک زندگی و فرزندآوری در ایران صورت گرفته است. نتایج این مطالعات بر وجود رابطه سبک زندگی و فرزندآوری اشاره داشته است، به طوری که جمع‌بندی نتایج این مطالعات می‌تواند به ایجاد نگرشی دقیق و منسجم در نسبت با سبک زندگی و فرزندآوری در ایران کمک کند. براین اساس، هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه سبک زندگی و فرزندآوری در ایران با بهره‌گیری از روش فراتحلیل و جمع‌بندی نتایج مطالعات پیشین در این حوزه پژوهشی است و قصد بر آن است که به این پرسش اساسی پاسخ داده شود که سبک زندگی تا چه میزان بر فرزندآوری در جامعه ایرانی اثرگذار است؟

۲. پیشینه نظری

۲-۱. فرزندآوری

یکی از اصلی‌ترین رویکردها در زمینه فرزندآوری، نظریه اقتصادی است که براساس آن افراد تصمیمات خود را براساس محاسبه هزینه‌ها و منافع مربوط به فرزندآوری می‌گیرند. این رویکرد به‌ویژه در تبیین کاهش نرخ باروری در کشورهای صنعتی و درحال توسعه بسیار مورد توجه قرار گرفته است. از نگاه این نظریه، افزایش هزینه‌های زندگی، ناتوانی در تأمین امنیت اقتصادی و نیز فرصتی که فرزندآوری برای مشارکت در نیروی کار به آن محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند، منجر به کاهش تمایل به داشتن فرزند می‌شود. به عبارتی، افراد به‌ویژه در شرایط اقتصادی دشوار، تصمیم به تأخیر در فرزندآوری یا حتی کاهش تعداد فرزندان خود می‌گیرند (بکر^۱، ۱۹۹۱).

نظریه‌های جامعه‌شناختی بیشتر بر عواملی مانند تغییرات فرهنگی، اجتماعی و ساختاری تأکید دارند که بر رفتارهای فرزندآوری تأثیر می‌گذارند. در این رویکرد، انتخاب خانواده به‌عنوان یک فرآیند اجتماعی و فرهنگی در نظر گرفته می‌شود که تحت تأثیر عواملی چون تغییرات در نگرش‌های فرهنگی نسبت به خانواده، ازدواج و نقش‌های جنسیتی قرار دارد. به‌عبارت‌دیگر، افزایش سطح تحصیلات زنان، تغییر در هنجارهای اجتماعی و نگرش‌های جدید نسبت به نقش‌های والدینی، می‌تواند به کاهش میزان فرزندآوری منجر شود (لستاگ^۲ و نلس^۳، ۲۰۰۲).

1. Becker
2. Lesthaeghe
3. Neels

نظریه‌های روان‌شناختی به انگیزه‌ها و نیازهای فردی‌ای می‌پردازند که بر تصمیمات فرزندآوری تأثیر می‌گذارند. در این رویکرد، بر اهمیت نیازهای روانی و اجتماعی افراد، مانند تمایل به تحقق هویت والدینی یا نیاز به حمایت عاطفی و اجتماعی از کودکان، تأکید می‌شود. این رویکرد همچنین به تأثیر فشارهای اجتماعی و محیطی در تصمیمات فرزندآوری پرداخته و توجه ویژه‌ای به نقش رسانه‌ها و فرهنگ عمومی دارد. به‌ویژه، در جوامعی که فشار اجتماعی بر داشتن فرزند زیاد است، افراد ممکن است به دلیل نگرانی از ارزیابی اجتماعی یا ترس از عدم پذیرش، تصمیم به داشتن فرزند بگیرند (بونگارتس^۱ و کاسترلین^۲، ۲۰۱۳).

نظریه‌های فرهنگی و نمادین بیشتر به تأثیر فرهنگ و نمادهای اجتماعی بر رفتارهای فرزندآوری می‌پردازند. طبق این رویکرد، تصمیمات افراد در زمینه فرزندآوری به شدت تحت تأثیر هنجارهای فرهنگی و اعتقادات اجتماعی است که در جوامع مختلف متفاوت است. به‌عنوان مثال، در برخی از جوامع، داشتن فرزند بیشتر با ارزش‌های خاص فرهنگی و دینی پیوند دارد و ممکن است افراد تمایل بیشتری به فرزندآوری داشته باشند. به‌ویژه در جوامع با فرهنگ‌های جمع‌گرا، تصمیمات فرزندآوری ممکن است تحت تأثیر نظرات خانواده و گروه‌های اجتماعی باشد (اندرسون^۳، ۲۰۰۹).

نظریه‌های تکاملی به دیدگاه‌هایی اشاره دارند که براساس آن‌ها، فرزندآوری به‌عنوان بخشی از فرآیند تکامل انسانی تبیین می‌شود. این رویکرد به این سؤال می‌پردازد که چرا انسان‌ها تمایل دارند نسل خود را ادامه دهند و چه عواملی این تمایل را تقویت یا تضعیف می‌کنند. طبق این نظریه‌ها، تمایل به فرزندآوری به‌طور بنیادی از نیاز به انتقال ژن‌ها و ادامه بقای نسل نشئت می‌گیرد. این رویکرد بیشتر در زمینه‌هایی چون مطالعه رفتارهای والدینی و تأثیرات تکاملی بر جمعیت‌ها مطرح است (بکر و بکر، ۲۰۱۷).

۲-۲. سبک زندگی

پیر بوردیو^۴، جامعه‌شناس فرانسوی، مفهوم سبک زندگی را در رابطه با مفاهیمی مانند سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی توسعه داد. طبق نظریه بوردیو، سبک زندگی نه تنها بازتاب وضعیت اقتصادی فرد است بلکه تأثیر زیادی از فرهنگ و عادات اجتماعی می‌گیرد. سبک زندگی هر فرد بستگی به طبقه اجتماعی و منابع فرهنگی و اقتصادی وی دارد. بوردیو معتقد بود که طبقات

1. Bongaarts
2. Casterline
3. Andersen
4. Pierre Bourdieu

مختلف اجتماعی سبک زندگی‌های متفاوتی را توسعه می‌دهند که به‌نوعی، وضعیت اجتماعی آن‌ها را نشان می‌دهد (بوردیو، ۱۹۸۴).

زیگمونت باومن^۱، جامعه‌شناس لهستانی، از جمله نظریه‌پردازانی است که سبک زندگی مصرفی را بررسی کرده است. باومن معتقد است که در دنیای مدرن و پسامدرن، مصرف کالاها نه تنها به‌عنوان یک نیاز فیزیکی، بلکه به‌عنوان یک عنصر هویتی و اجتماعی در سبک زندگی افراد تبدیل شده است. طلق این نظریه، افراد در دنیای مصرف‌گرای امروز، به‌طور مداوم در جستجوی مصرف کالاهایی هستند که نمایانگر جایگاه اجتماعی و هویت آن‌ها است (باومن، ۲۰۰۷). آنتونی گیدنز^۲، یکی از برجسته‌ترین جامعه‌شناسان معاصر، نظریه‌ای درباره سبک زندگی و هویت ارائه داده است. او معتقد است که در جوامع مدرن، افراد سبک زندگی خود را به‌طور مستمر و آگاهانه می‌سازند. این انتخاب‌ها به هویت فردی و اجتماعی مربوط است و نتیجه آن انعطاف‌پذیری بیشتر در سبک زندگی‌ها است. گیدنز بر اهمیت ساخت هویت در دنیای مدرن تأکید می‌کند که در آن افراد به‌طور فعال سبک زندگی خود را انتخاب و تغییر می‌دهند (گیدنز، ۱۹۹۱).

ویلیام جولیبوس ویلسون^۳ بر تأثیرات اجتماعی و اقتصادی بر سبک زندگی افراد تأکید دارد. او به‌ویژه بر نقش طبقات اجتماعی پایین‌تر و تأثیر آن بر سبک زندگی، مشکلات اقتصادی و اجتماعی افراد تأکید می‌کند. ویلسون معتقد است که در جوامع شهری با مشکلات اقتصادی، سبک زندگی افراد بیشتر تحت تأثیر فقر، بیکاری و کمبود منابع قرار دارد. جروم کوهن یکی از جامعه‌شناسانی است که در زمینه تغییرات فرهنگی و نحوه تأثیرگذاری آن بر سبک زندگی افراد تحقیق کرده است. او معتقد است که در جوامع پیچیده و متنوع، سبک زندگی افراد، به‌طور مستمر در حال تغییر است و این تغییرات بیشتر از طریق رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و تحولات فرهنگی صورت می‌گیرد (ویلسون، ۱۹۹۶).

تالکوت پارسونز^۴، جامعه‌شناس برجسته آمریکایی، به بررسی نقش‌های اجتماعی و تأثیر آن‌ها بر رفتارهای فردی و جمعی پرداخته است. پارسونز معتقد بود که افراد به‌طور ناخودآگاه تحت تأثیر نقش‌های اجتماعی خود و انتظارات جامعه قرار دارند. سبک زندگی افراد به‌طور مستقیم با نقشی که در جامعه ایفا می‌کنند، مرتبط است. این نظریه بر تعاملات اجتماعی و

-
1. Zigmunt Bauman
 2. Anthony Giddens
 3. William Julius Wilson
 4. Talcott Parsons

نقش‌های خاصی که افراد در جوامع مختلف دارند، تأکید دارد. زیگموند بکت^۱ یکی از جامعه‌شناسانی است که در مورد فردگرایی و تأثیر آن بر سبک زندگی‌های معاصر بحث کرده است. طبق نظر بکت، در جوامع مدرن، افراد بیشتر بر خود و هویت شخصی خود تمرکز دارند. این فردگرایی باعث شده است که هر فرد سبکی منحصر به فرد از زندگی را انتخاب کند که بیشتر بر تمایلات شخصی، خواسته‌ها و انتخاب‌های فردی استوار است (کوهن^۲، ۱۹۸۵).

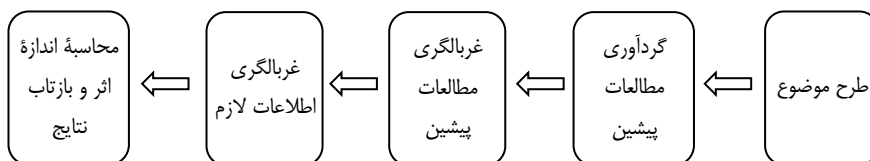
رابطه سبک زندگی و فرزندآوری یکی از موضوعات مهم در مطالعات اجتماعی و جمعیتی است که تأثیرات زیادی بر روند رشد جمعیت و ساختار خانواده‌ها دارد. سبک زندگی به مجموعه‌ای از رفتارها، باورها و عادات فردی و اجتماعی اطلاق می‌شود که بر نحوه زندگی افراد تأثیر می‌گذارد. این سبک زندگی می‌تواند بر تصمیمات افراد در زمینه فرزندآوری تأثیرگذار باشد. در اینجا به برخی از جنبه‌های کلیدی رابطه میان این دو مقوله پرداخته می‌شود. در جوامع شهری، به دلیل تغییرات در ارزش‌ها و افزایش اهمیت تحصیلات، شغل و توسعه فردی، تمایل به داشتن فرزند، کمتر مشاهده می‌شود. افزایش سطح تحصیلات زنان، دسترسی به خدمات بهداشتی و اجتماعی و تغییرات در هنجارهای اجتماعی باعث می‌شود افراد در این جوامع، به تأخیر انداختن فرزندآوری را انتخاب کنند. افرادی که در جوامع با استاندارد زندگی بالاتر و سطح رفاهی بهتر زندگی می‌کنند، اغلب تمایل کمتری به داشتن فرزند دارند. دلیل این امر می‌تواند هزینه‌های بالای زندگی و تأمین مالی فرزندان باشد که در سبک زندگی‌های مدرن و مصرفی بیشتر احساس می‌شود. در خانواده‌هایی که بر پایه هنجارهای سنتی‌تر بنا شده‌اند، مثل خانواده‌هایی با ارزش‌های مذهبی یا فرهنگی خاص، تمایل به داشتن فرزند بیشتر مشاهده می‌شود. در این سبک‌های زندگی، فرزندآوری به‌عنوان بخشی از هویت خانواده و تداوم نسل اهمیت ویژه‌ای دارد. بر اساس آنچه گفته شد، فرضیه اساسی پژوهش حاضر را می‌توان بدین شکل صورت‌بندی کرد که: «به نظر می‌رسد سبک زندگی بر فرزندآوری اثرگذار است».

۰۳ روش

این پژوهش با هدف کاربردی و با به‌کارگیری روش فراتحلیل انجام شده است. در فراتحلیل، پژوهشگر با جمع‌آوری داده‌های کمی و ویژگی‌های مطالعات مختلف، زمینه را برای تحلیل‌های آماری فراهم می‌کند تا با استفاده از تکنیک‌های آماری پیشرفته، به نتایج منسجم و جدید دست یابد. برای این فرآیند، مراحل کلیدی و دقیقی مورد توجه پژوهشگر قرار گرفته است. موضوع

1. Sigmund Beckett
2. Cohen

اصلی این تحقیق، بررسی ارتباط میان سبک زندگی به عنوان متغیر مستقل و فرزندآوری به عنوان متغیر وابسته بوده است. پس از بررسی و غربالگری مطالعات قبلی در رابطه با سبک زندگی و فرزندآوری، مطالعات مهم و قابل بررسی برای این پژوهش عمدتاً در بازه زمانی پنج ساله ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ صورت گرفته بودند و بیشتر مطالعاتی که در این دامنه زمانی قرار نداشتند، عمدتاً از معیارهای لازم برای روش فراتحلیل برخوردار نبودند، براین اساس، جامعه آماری شامل تمامی مقالات علمی-پژوهشی ایران بین سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ است که به بررسی این ارتباط پرداخته‌اند. این مقالات از پایگاه‌های علمی معتبر مانند پرتال علوم انسانی، مجلات تخصصی نور، بانک اطلاعات نشریات کشور و جهاد دانشگاهی انتخاب شده‌اند. در مرحله اولیه، پیش از غربالگری، تعداد ۱۹ مقاله شناسایی شد و پس از اعمال کردن معیارهای انتخابی، همچون مشخص بودن حجم نمونه، شرایط آزمون همبستگی و سطح معناداری، تعداد مقالات منتخب به ۱۱ مقاله کاهش یافت. این مقالات معیارهای لازم برای ورود به فراتحلیل را دارا بوده و اساس تحلیل‌های آماری این پژوهش قرار گرفته‌اند. از این ۱۱ مطالعه منتخب، اطلاعات متنوعی استخراج شد که شامل مشخصات عمومی (نام نویسندگان، جامعه آماری، سال انتشار)، متغیرهای بررسی شده، روش نمونه‌گیری، حجم نمونه و مکان پژوهش بود. در فرآیند فراتحلیل، داده‌های هر پژوهش به صورت جداگانه شناسه‌گذاری شد و سپس اطلاعات مرتبط با آن در نرم‌افزار CMA وارد گردید. این روش براساس ادغام نتایج انجام می‌شود که طی آن آماره‌های پژوهشی به شاخص I تبدیل شده و اندازه اثر محاسبه می‌شود. در این مطالعه، برای تبدیل آماره‌ها به شاخص I از رویکرد هانتر و اشمیت استفاده شده است؛ در بخش تحلیل استنباطی، مفروضات فراتحلیل بررسی شده است. برای ارزیابی خطای نشر (تورش)، تکنیک‌هایی چون نمودار کیفی، شاخص رگرسیونی آگر، همبستگی رتبه‌ای یگ، مزومدار و N ایمن از خطا استفاده شد. همچنین با آزمون Q، میزان ناهمگنی میان پژوهش‌های منتخب ارزیابی شد. با توجه به ناهمگنی موجود بین مطالعات، مدل اثرات تصادفی برای ترکیب نتایج و دستیابی به اندازه اثر نهایی مورد استفاده قرار گرفته است. در پایان، خلاصه‌ای از پژوهش‌های مرتبط با تأثیر سبک زندگی بر فرزندآوری در جدول ۱ ارائه شده است که تصویری کلی از یافته‌های این مطالعات فراهم می‌کند.

شکل ۱. مراحل فراتحلیل

جدول ۱. خلاصه‌ای از اطلاعات گردآوری شده

ردیف	پژوهشگران	سال	جامعه آماری	حجم نمونه	روش نمونه‌گیری	مکان پژوهش	ضریب همبستگی
۱	ملفت و دیگران	۱۴۰۰	زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله	۳۸۴	تصادفی طبقه‌ای	اهواز	۰/۸۱۰
۲	رضوانی دیوکلائی و دیگران	۱۳۹۹	دانشجویان و طلاب متأهل شهر قم	۳۶۰	تصادفی طبقه‌ای	قم	۰/۳۳۵
۳	مرادی و دیگران	۱۳۹۹	زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله	۳۸۴	تصادفی ساده	سرپل ذهاب	۰/۲۹۴
۴	ملفت و دیگران	۱۳۹۸	زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله	۳۸۴	تصادفی طبقه‌ای	اهواز	۰/۱۲۳
۵	چابکی و دیگران	۱۳۹۷	زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله	۳۸۴	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	همدان	۰/۶۵۸
۶	پروینیان و دیگران	۱۳۹۷	زنان ۱۵ تا ۴۵ ساله	۴۰۰	تصادفی ساده	قزوین	۰/۴۰۶
۷	مدیری و قاضی طباطبایی	۱۳۹۷	زنان و مردان متأهل	۱۲۳۲	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	تهران	۰/۶۳۲
۸	ارجمند سیاهپوش و برومند	۱۳۹۵	زنان متأهل کمتر از ۳۵ سال	۲۴۰	تصادفی ساده	اندیمشک	۰/۱۲۲
۹	عابدی و دیگران	۱۳۹۵	زنان سنین باروری	۱۲۰۰	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	اهواز	۰/۸۲۰
۱۰	کاهه‌فیروز و دیگران	۱۳۹۵	زنان در آستانه ازدواج	۳۸۴	خوشه‌ای چندمرحله‌ای	تهران	۰/۵۶۰
۱۱	رسول‌زاده اقدم و دیگران	۱۳۹۵	دانشجویان دانشگاه شهید مدنی	۳۸۴	تصادفی طبقه‌ای	تبریز	۰/۲۷۰

۴. یافته‌ها

۴-۱. یافته‌های توصیفی

در جدول ۲، اندازه اثر تفکیکی برای مطالعات منتخب با استفاده از یک مقیاس یکنواخت محاسبه شده است. علاوه بر این، اثرات ترکیبی نیز به شکل مدل‌های ثابت و تصادفی ارائه شده‌اند. این مدل‌ها به ما این امکان را می‌دهند که به‌طور دقیق‌تری به تحلیل داده‌ها و بررسی نتایج بپردازیم. با استفاده از این دو نوع مدل، می‌توانیم تفاوت‌های موجود در اثرات را بهتر درک کنیم و به شفافیت بیشتری در نتایج نهایی برسیم. این رویکرد به تحلیل جامع‌تر و عمیق‌تر داده‌ها کمک می‌کند و به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که نتایج خود را با دقت بیشتری تفسیر

کنند.

جدول ۲. خلاصه‌ای از اطلاعات مرتبط با فراتحلیل انجام شده بر روی مطالعات نمونه

P-Value	Z-Value	حد بالا	حد پایین	اندازه اثر	سال	پژوهشگران	
۰/۰۰۰	۲۱/۹۹۹	۰/۸۴۲	۰/۷۷۳	۰/۸۱۰	۱۴۰۰	ملتفت و دیگران	۱
۰/۰۰۰	۶/۵۸۴	۰/۴۲۴	۰/۲۴۰	۰/۳۳۵	۱۳۹۹	رضوانی دیوکلاپی و دیگران	۲
۰/۰۰۰	۵/۹۱۳	۰/۳۸۳	۰/۲۰۰	۰/۳۹۴	۱۳۹۹	مرادی و دیگران	۳
۰/۰۱۶	۲/۴۱۳	۰/۲۲۰	۰/۰۲۳	۰/۱۲۳	۱۳۹۸	ملتفت و دیگران	۴
۰/۰۰۰	۱۵/۴۰۶	۰/۷۱۱	۰/۵۹۷	۰/۶۵۸	۱۳۹۷	چابکی و دیگران	۵
۰/۰۰۰	۸/۵۸۴	۰/۴۸۵	۰/۳۲۱	۰/۴۰۶	۱۳۹۷	پروینیان و دیگران	۶
۰/۰۰۰	۲۶/۱۰۸	۰/۶۶۴	۰/۵۹۷	۰/۶۳۲	۱۳۹۷	مدیری و قاضی طباطبایی	۷
۰/۰۵۹	۱/۸۸۸	۰/۲۴۵	۰/۰۰۵	۰/۱۲۲	۱۳۹۵	ارجمند سیاهپوش و برومند	۸
۰/۰۰۰	۴۰/۰۲۳	۰/۸۳۸	۰/۸۰۱	۰/۸۲۰	۱۳۹۵	عابدی و دیگران	۹
۰/۰۰۰	۱۲/۳۵۲	۰/۶۲۵	۰/۴۸۷	۰/۵۶۰	۱۳۹۵	کاوته‌فیروز و دیگران	۱۰
۰/۰۰۰	۵/۴۰۴	۰/۳۶۰	۰/۱۷۵	۲۷۰	۱۳۹۵	رسول‌زاده اقدم و دیگران	۱۱
۰/۰۰۰	۵۱/۱۶۳	۰/۶۰۷	۰/۵۷۳	۰/۵۹۰		اثرات ترکیبی ثابت	
۰/۰۰۰	۴/۷۷۰	۰/۶۵۲	۰/۳۱۴	۰/۵۰۲		اثرات ترکیبی تصادفی	

در پژوهشی که به بررسی رابطه بین سبک زندگی و فرزندآوری پرداخته است، نتایج نشان می‌دهد که در ۱۱ مطالعه‌ای که مورد تحلیل قرار گرفته‌اند، ۹ مورد از این تحقیقات با سطح اطمینان ۹۹ درصد، رابطه‌ای معنادار بین این دو متغیر را تأیید کرده‌اند. در میان این مطالعات، پژوهش ملتفت و همکاران بالاترین اثر را با مقدار ۰/۸۱۰ به خود اختصاص داده‌اند، درحالی‌که پایین‌ترین مقدار اثر، مربوط به تحقیق ارجمند سیاهپوش و برومند با رقم ۰/۱۲۲ است. این یافته‌ها اهمیت تأثیر سبک زندگی بر فرزندآوری را برجسته می‌کند و نشان‌دهنده این است که شیوه زندگی افراد می‌تواند به شکل قابل توجهی بر روی تصمیم‌گیری‌های مربوط به فرزندآوری آن‌ها تأثیر بگذارد. به‌طورکلی، این نتایج می‌تواند به‌عنوان پایه‌ای برای تحقیقات آینده در این زمینه مورد استفاده قرار گیرد.

۴-۲. یافته‌های استنباطی

در این بخش از تحقیق، اصلی‌ترین پیش‌فرض‌های مرتبط با فراتحلیل مورد بررسی قرار می‌گیرد که شامل ارزیابی میزان همسانی مطالعات انجام‌شده و تحلیل خطای انتشار میان پژوهش‌های موجود است.

۴-۲-۱. بررسی مفروضه همگنی مطالعات انجام شده

یکی از قسمت‌های اساسی در فراتحلیل، بررسی همگنی مطالعات موردنظر است. برای ارزیابی همگنی این پژوهش‌ها، از آزمون Q استفاده شده و نتایج به دست آمده در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج حاصل از آزمون Q

شاخص آماری	مقدار آزمون (Q)	درجه آزادی (df)	سطح معناداری	I-Squared (I^2)
نتایج	۷۳۰/۳۴۸	۱۰	۰/۰۰۱	۹۸/۶۳۱

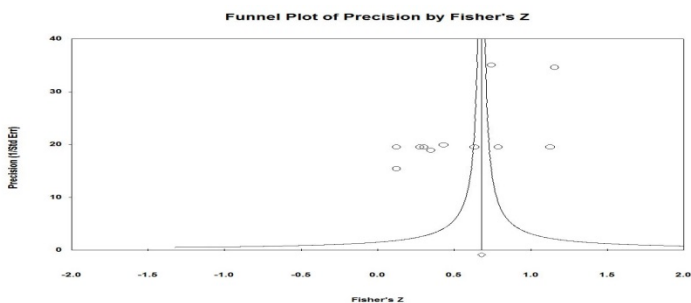
بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۳ و تحلیل آزمون Q ($Q = 730.348, p < 0.001$)، می‌توان نتیجه گرفت که با سطح اطمینان ۹۹ درصد فرض صفر مبنی بر همگونی مطالعات رد شده و فرض ناهمگونی میان این پژوهش‌ها تأیید می‌شود. به بیان دیگر، معنی‌داری شاخص Q نشان‌دهنده وجود ناهمگنی در اندازه اثر پژوهش‌های اولیه است. این شاخص به افزایش تعداد اندازه اثر حساس بوده و با افزایش آن، توانایی آزمون برای رد فرض همگنی نیز افزایش می‌یابد. در همین راستا، شاخص مجذور I^2 یکی از معیارهای رایج برای ارزیابی این ناهمگنی محسوب می‌شود. این ضریب که در بازه‌ای بین ۰ تا ۱۰۰ قرار دارد، میزان ناهمگنی را به صورت درصد بیان می‌کند. هرچه مقدار این شاخص به ۱۰۰ نزدیک‌تر باشد، سطح ناهمگنی بیشتری در اندازه اثر مطالعات مشاهده می‌شود. نتایج مربوط به ضریب مجذور I^2 نشان می‌دهد که حدود ۹۸ درصد از تغییرات کلی مطالعات به ناهمگنی میان آن‌ها مرتبط است. بنابراین، استفاده از مدل آثار ثابت برای ترکیب نتایج منطقی نبوده و باید مدل آثار تصادفی به کار گرفته شود. به طور کلی، ضریب مجذور I^2 تأیید می‌کند که رابطه میان سبک زندگی و فرزندآوری به شدت متأثر از تفاوت در ویژگی‌ها و خصوصیات پژوهش‌های مختلف است.

۴-۲-۲. بررسی مفروضه خطای (تورش) انتشار

یکی از جنبه‌های اساسی در فراتحلیل، بررسی مسئله خطای انتشار است. این نوع خطا به دلیل انتشار پژوهش‌های چاپ شده و عدم دسترسی به پژوهش‌های چاپ نشده یا مرتبط با انواع دیگر خطاها به وجود می‌آید. به عبارت دیگر، یکی از عواملی که می‌تواند اعتبار یافته‌های فراتحلیل را تهدید کند، عدم دسترسی پژوهشگر به تمام مطالعات انجام شده در بازه زمانی معینی است که به موضوع موردنظر پرداخته‌اند. برای ارزیابی این مسئله، از آزمون‌هایی مانند رگرسیون اگر، همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار، آزمون N ایمن از خطا و نمودار کیفی استفاده می‌شود. نتایج به دست آمده از این آزمون‌ها در ادامه ارائه شده‌اند.

۴-۲-۲-۱. نمودار کیفی

نمودار کیفی به‌عنوان یکی از رایج‌ترین روش‌ها برای تحلیل خطای انتشار مورد استفاده قرار می‌گیرد. در ادامه، نمودار مرتبط با این پژوهش ارائه شده است.

شکل ۲. نمودار کیفی مربوط به خطای انتشار پژوهش

بر اساس شکل ۱، نتایج نمودار کیفی بیانگر وجود نسبی تقارن میان پژوهش‌های صورت‌گرفته است. با این حال، برای دستیابی به تحلیل دقیق‌تر، لازم است از آزمون‌های آماری متنوعی بهره گرفته شود. در این روش، فرضیه H^0 دلالت بر وجود تقارن در نمودار و عدم سوگیری در انتشار دارد، درحالی‌که فرضیه H^1 نشان‌دهنده عدم تقارن نمودار و وجود سوگیری در نشر است.

۴-۲-۲-۲. نتایج همبستگی رتبه‌ای پگ و مزومدار

آزمون همبستگی رتبه‌ای کندال تاو، رابطه میان اندازه اثر و واریانس آن را ارزیابی می‌کند. در این ضریب، مقدار صفر به معنای نبود هرگونه ارتباط میان اندازه اثر و دقت است، درحالی‌که انحراف از صفر دلالت بر وجود یک رابطه دارد. در صورتی‌که عدم تقارن ناشی از سوگیری انتشار باشد، انتظار می‌رود با افزایش تأثیر، خطای استاندارد نیز بیشتر شود. یافته‌های مربوط به تحلیل همبستگی پگ و مزومدار در جدول ۴ ارائه شده‌اند.

جدول ۴. نتایج بررسی روش همبستگی پگ و مزومدار

شاخص آماری	سطح معناداری (P-Value)		Z-Value	مقدار ضریب کندال (tau)
	یک دامنه	دو دامنه		
نتایج	۰/۰۴۳	۰/۰۸۶	۱/۷۱۲	۰/۰۴۰

طبق نتایج جدول ۵، ضریب کندال معادل ۰/۰۴۰ محاسبه شده است. با توجه به مقدار

معنی داری در یک دامنه (۰/۰۴۳) و دو دامنه (۰/۰۸۶)، می توان نتیجه گرفت که رابطه ای ضعیف میان اندازه اثر وجود دارد. از آنجا که این رابطه معنی دار نیست، فرض صفر مبنی بر تقارن نمودار کیفی و نبود سوگیری نشر مورد پذیرش قرار می گیرد.

۴-۲-۳. نتایج روش رگرسیون خطی اگر

در صورت نبود سوگیری انتشار در پژوهش، انتظار می رود که مطالعات کوچک تر اثر استاندارد کمتری نشان دهند و پژوهش های بزرگ تر اثر استاندارد بیشتری ارائه کنند. در چنین شرایطی، یک خط رگرسیون شکل می گیرد که به منزله بُرش خط رگرسیون اصلی است. اگر خط رگرسیون از سطح مورد انتظار فاصله داشته باشد، ممکن است این اختلاف ناشی از وجود سوگیری نشر باشد. نتایج بررسی سوگیری نشر در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج بررسی روش رگرسیون اگر

سطح معناداری		t-Value	خطای استاندارد (SE)	برش (B)	شاخص آماری
یک دامنه	دو دامنه				
۰/۰۲۱	۰/۰۱۰	۲/۷۷۵	۷/۳۱۵	۲۰/۳۰۴	نتایج

بر اساس نتایج به دست آمده از رگرسیون خطی، در جدول ۵، نقطه برش معادل ۲۰/۳۰۴ مشخص شده و فاصله اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۲/۷۷۵ محاسبه شده است. از طرفی، مقدار P برای آزمون یک دامنه برابر با ۰/۰۱۰ و برای آزمون دو دامنه معادل ۰/۰۲۱ گزارش شده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرضیه H^0 مرتبط با متقارن بودن نمودار کیفی و نبود سوگیری در فرآیند انتشار داده ها تأیید می شود.

۴-۲-۴. N ایمن از خطا

با توجه به روش N ایمن از خطای روزنتال، این معیار تعیین می کند که چه تعداد مطالعات گمشده ای که از فرضیه صفر حمایت می کنند باید به تحلیل اضافه شوند تا اثر کلی از نظر آماری بی معنا شده و نتیجه نهایی تغییر کند. جزئیات مرتبط با نتایج این آزمون در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. نتایج بررسی روش N ایمن از خطا

ردیف	شاخص	مقدار
۱	مقدار Z برای مطالعات مشاهده شده	۴۴/۲۲۴
۲	مقدار P برای مطالعات مشاهده شده	۰/۰۰۰
۳	آلفا	۰/۰۵۰
۴	باقیمانده	۲

مقدار	شاخص	ردیف
۱/۹۵۹	Z برای آلفا	۵
۱۱	تعداد مطالعات مشاهده شده	۶
۵۵۹	تعداد مطالعات گمشده‌ای که مقدار P را به آلفا می‌رساند.	۷

بر اساس داده‌های جدول هفت، مشخص می‌شود که لازم است ۵۵۹ مطالعه دیگر انجام و تحلیل شود تا مقدار احتمال دوطرفه (P) ترکیبی همچنان از سطح ۰/۰۵۰ عبور نکند. به بیان دیگر، این به معنای نیاز به ۵۵۹ پژوهش دیگر است تا بر نتایج نهایی و تحلیل‌ها تأثیر بگذارد و خطا ایجاد کند. این امر نشان‌دهنده دقت بالا و صحت قابل توجه اطلاعات و یافته‌های این پژوهش است. فاصله ۵۵۹ مطالعه از مرز خطا، عددی قابل توجه و معنادار محسوب می‌شود. با در نظر گرفتن پیش فرض‌های فراتحلیل و بررسی داده‌ها، می‌توان نتیجه گرفت که مدل اثر تصادفی مناسب‌ترین گزینه برای ترکیب نتایج و ارائه اندازه اثر است. بر این اساس، در جدول شماره هفت به یافته‌های مربوط به اندازه اثر مطالعات در قالب مدل اثر تصادفی پرداخته شده است.

جدول ۷. اندازه اثر مطالعات رابطه بین سبک زندگی و فرزندآوری

P-Value	Z-Value	حد بالا	حد پایین	اندازه اثر (r)	تعداد مطالعات	رابطه بین سبک زندگی و فرزندآوری
۰/۰۰۰	۴/۷۷۰	۰/۶۵۲	۰/۳۱۴	۰/۵۰۲	۱۱	

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۷، می‌توان نتیجه گرفت که میانگین اندازه اثر سبک زندگی بر فرزندآوری در نمونه مورد بررسی برابر با ۰/۵۰۲ است. از آنجا که این اندازه اثر در محدوده اطمینان قرار دارد، لازم است به این نکته توجه شود که مقدار به دست آمده، یعنی ۰/۵۰۲، مطابق با طبقه بندی تفسیری کوهن در جدول ۸ نشان‌دهنده اثری قوی است. بنابراین، می‌توان نتیجه گیری کرد که سبک زندگی به شکل قابل توجهی بر فرزندآوری تأثیرگذار است.

جدول ۸. نظام تفسیری کوهن

d	R	اندازه اثر
۰/۲	۰/۱	کم
۰/۵	۰/۳	متوسط
۰/۸	۰/۵	زیاد

۵. بحث و نتیجه گیری

موضوع فرزندآوری و جوانی جمعیت از مباحث کلیدی در علوم انسانی و جامعه‌شناسی به شمار می‌رود. عوامل متعددی بر این پدیده در جامعه تأثیرگذار هستند اما یکی از عوامل برجسته و

تعیین کننده، سبک زندگی افراد است. این مقاله با هدف بررسی ارتباط میان سبک زندگی و فرزندآوری تدوین شده است. اگرچه تاکنون مطالعات متنوعی در این زمینه انجام شده و نتایج گوناگونی به دست آمده است، رویکرد این پژوهش مبتنی بر استفاده از روش فراتحلیل بوده تا با ترکیب و تحلیل نتایج موجود، پاسخی جامع تر و منسجم تر ارائه شود. اهمیت بررسی تأثیر سبک زندگی بر فرزندآوری از آن جهت است که سبک زندگی، نقش مستقیم در شکل دهی به باورها، نگرش ها و ارزش هایی دارد که تمایل افراد به فرزندآوری را تعیین می کند.

در مرحله نخست، ۱۱ مطالعه مورد ارزیابی قرار گرفت و با استفاده از آزمون Q در سطح اطمینان ۰/۹۹ درصد، فرضیه صفر مبنی بر همگن بودن مطالعات رد شد و ناهمگونی اندازه اثر میان مطالعات تأیید شد. همچنین ارتباط بین دو متغیر سبک زندگی و فرزندآوری با توجه به ویژگی ها و مختصات پژوهش های بررسی شده، متفاوت و متغیر مشاهده شد. نتایج تحلیل خطای انتشار مطالعات، نشان داد که فرضیه صفر مبنی بر متقارن بودن نمودار کیفی و نبود سوگیری انتشار تأیید می شود. برای اطمینان از این موضوع، ضریب I^2 ایمن از خطا محاسبه شد که یافته ها نشان دادند ۵۵۹ مطالعه دیگر لازم است تا در نتایج نهایی پژوهش خطایی رخ دهد. این موضوع بر صحت و دقت اطلاعات و نتایج به دست آمده از پژوهش تأکید دارد.

در مرحله دوم، به تحلیل یافته ها پرداختیم و نتایج نشان داد که اثر سبک زندگی بر تمایل به فرزندآوری برابر با ۰/۵۰۲ است. از آنجایی که این میزان اثر در محدوده اطمینان آماری قرار دارد، می توان نتیجه گرفت که تأثیر سبک زندگی بر فرزندآوری بسیار قابل توجه و چشمگیر است. به بیان دیگر، این داده ها نشان می دهند که سبک زندگی، یکی از عوامل کلیدی و تأثیرگذار در میزان تمایل افراد جامعه به فرزندآوری به شمار می رود. همچنین باید اشاره کرد که در میان ۱۱ مطالعه بررسی شده، اثر ۵ پژوهش از اندازه اثر کلی بیشتر بوده و ۶ پژوهش دیگر میزان اثری کمتر از میانگین کلی داشته اند. بالاترین مقدار این اثر، معادل ۰/۸۱۰، متعلق به مطالعه ای است که به وسیله ملتفت و همکارانش در سال ۱۴۰۰ انجام شده است.

همان طور که مشاهده شد می توان ادعا کرد که سبک زندگی بر تمایل به فرزندآوری افراد جامعه اثرگذار بوده و نقش مهمی در زندگی انسان ها ایفا می کنند. همان طور که انتظار می رفت، یافته های این پژوهش تا حد زیادی یافته های مطالعات قبلی را تأیید می کند، چرا که بر اساس اندازه اثر حاصل از این پژوهش بر مبنای نظام تفسیری کوهن، سبک زندگی بر فرزندآوری اثر بالایی دارد و به دلیل اینکه اکثر نتایج مطالعات قبلی نیز بر تأثیر سبک زندگی بر فرزندآوری تأکید داشتند، می توان ادعا کرد نتایج این فراتحلیل با نتایج مطالعات انجام شده همبستگی دارد. در نهایت، اثرگذاری سبک زندگی بر فرزندآوری در جامعه ایرانی نتیجه گیری پیچیده ای دارد. از

یکسو، تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در جامعه ایران باعث کاهش تمایل به فرزندآوری، به‌ویژه در میان نسل‌های جوان‌تر و در مناطق شهری شده است؛ از سوی دیگر، فرهنگ‌های سنتی و باورهای مذهبی هنوز هم بر تصمیمات فرزندآوری در برخی اقشار جامعه تأثیرگذار هستند. بنابراین، برای سیاست‌گذاری‌های مؤثر در زمینه فرزندآوری، توجه به این تفاوت‌ها و همچنین تسهیل شرایط اقتصادی و اجتماعی برای خانواده‌ها ضروری به نظر می‌رسد. این نتیجه‌گیری نشان می‌دهد که سیاست‌های تقویت خانواده و فرزندآوری باید به‌صورت جامع و با در نظر گرفتن سبک زندگی متنوع در سطح ملی طراحی شوند تا تأثیرات مطلوب‌تری بر روند جمعیتی کشور داشته باشند.

منابع

- ارجمند سیاهپوش، ا.، و برومند، ن. (۱۳۹۵). بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر گرایش به فرزندآوری در شهر اندیمشک با تأکید بر سبک زندگی؛ مطالعه موردی زنان متأهل کمتر از ۳۵ سال. *مطالعه جامعه‌شناختی جوانان*، ۶(۲۱)، ۹-۲۴.
- پروینیان، ف.، رستمعلی‌زاده، و.، و حبیبی، ر. (۱۳۹۷). تأثیر سبک زندگی امروزی زنان بر میزان فرزندآوری؛ مطالعه موردی شهر قزوین. *زن و جامعه*، ۹(۴)، ۳۹-۷۲.
- چابکی، ا.، سیدان، ف.، و ساعتی معصومی، ط. (۱۳۹۷). ارزش‌های فرهنگی و گرایش به فرزندآوری در زنان ۱۵-۴۹ ساله شهر همدان. *جنسیت و خانواده*، ۶(۱)، ۱۰۵-۱۲۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25381938.1397.6.1.5.6>
- دلاور، ع. (۱۳۸۴). *روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی*. تهران: انتشارات ویرایش.
- رسول‌زاده اقدم، ص.، افشار، س.، عدلی‌پور، ص.، و میرمحمدتبار، س. ا. (۱۳۹۵). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی با گرایش به فرزندآوری: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان. *راهبرد اجتماعی فرهنگی*، ۵(۲۰)، ۱۰۷-۱۳۵. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22517081.1395.5.3.5.4>
- رضوانی دیوکلائی، س. ز.، رضائیان بیلندی، ح.، و رحمتی، ا. (۱۳۹۹). نگرش به فرزندآوری: نقش سبک زندگی اسلامی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی. *روان‌شناسی و دین*، ۱۳(۴)، ۱۰۷-۱۲۳.

- عابدی، پ.، جرفی، م.، و افشاری، پ. (۱۳۹۵). بررسی سبک زندگی ارتقادهنده سلامت و عوامل مرتبط با آن در زنان سنین باروری شهر اهواز. سلامت جامعه، ۹(۱)، ۶۸-۷۴.
- مدیری، ف.، و قاضی طباطبایی، م. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر کیفیت زندگی زناشویی بر قصد فرزندآوری. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۵(۱۲)، ۷۳-۹۴.
<https://doi.org/10.22080/ssi.1970.2133>
- مرادی، ع.، عظیمی، ن.، و بهارانگیز، ل. (۱۳۹۹). شناخت رابطه بین کیفیت زندگی و منزلت اقتصادی اجتماعی با نگرش فرزندآوری: مورد مطالعه زنان شهرستان سرپل ذهاب. زن و جامعه، ۱۱(۴)، ۲۱۷-۲۳۶.
- ملتفت، ح.، نواح، ع.، و رشیدی، س. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر انواع سبک زندگی بر رفتار باروری زنان ۱۵-۴۹ ساله شهر اهواز. توسعه اجتماعی، ۱۳(۴)، ۳۱-۵۴.
<https://doi.org/10.22055/qjsd.2019.27054.1783>
- ملتفت، ح.، نواح، ع.، و رشیدی، س. (۱۴۰۰). تحلیل رابطه سبک زندگی با کاهش باروری؛ مطالعه موردی زنان ۱۵-۴۹ ساله شهر اهواز. جامعه‌شناسی و مدیریت سبک زندگی، ۶(۱۶)، ۴۰۱-۴۳۸.

References

- Abedi, P., Jorfi, M., & Afshari, P. (2017). Evaluation of the Health Promotion Lifestyle and its Related Factors in Reproductive Aged Women in Ahvaz, Iran. *Community Health Journal*, 9(1), 68-74. (In Persian)
- Arjomand Siahpoosh, I., & Boroumand, N. (2016). Investigating social and cultural factors affecting the tendency to have children in the city of Andimeshk with emphasis on lifestyle; a case study of married women under 35 years old. *Sociological Study of Youth*, 6(21), 9-24. (In Persian)
- Baker, R. M., & Becker, J. (2017). *The Evolutionary Psychology of Human Reproduction*. Springer.
- Bauman, Z. (2007). *Consuming Life*. Polity Press.
- Becker, G. S. (1991). *A Treatise on the Family*. Harvard University Press.

- Bongaarts, J., & Casterline, J. B. (2013). Fertility Transition: Is Sub-Saharan Africa Different?. *Population and Development Review*, 39(2), 205-207.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press.
- Chaboki, O., Seyedan, F., & Saati Masoumi, T. (2018). Cultural Values and Tendency towards Child Bearing Among 15-49- Year-Old Women in Hamadan. *Gender and Family Studies*, 6(1), 106-127. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25381938.1397.6.1.5.6> (In Persian)
- Cohen, J. (1985). *The Cultural Contradictions of Capitalism*. Basic Books.
- Delavar, A. (2005). *Research Methodology in Psychology and Educational Sciences*, Tehran: Virayesh Publications. (In Persian)
- Esping-Andersen, G. (2009). *The Incomplete Revolution: Adapting to Women's New Roles*. Polity Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Polity Press.
- Keshavarz, M. (2019). The Economic Determinants of Fertility in Iran. *Journal of Population Research*, 36(1), 15-32.
- Lesthaeghe, R., & Neels, K. (2002). From the Early Demographic Transition to the First Demographic Dividend. *Population and Development Review*, 28(1), 57-91.
- Modiri, F., & Ghazi Tabatabaie, M. (2019). A Study on the Effects of the Quality of Marital Life on the Childbearing Intention. *Sociology of Social Institutions*, 5(12), 73-94. <https://doi.org/10.22080/ssi.1970.2133> (In Persian)
- Moltafet, H., Navah, A. R., & Rashidi, S. (2019). Analysis of Relationship between Lifestyle and Fertility Reduction (Case Study: Women 15-49 years old in Ahvaz). *Journal of Sociology of Lifestyle (SLS)*, 5(13). (In Persian)
- Moltafeth, H., Navah, A. R., & Rashidi, S. (2019). The Effect of Different Lifestyles on the Fertility Behavior of 15-49 Years Old Women in Ahvaz. *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 13(4), 31-54. (In Persian)

- Moradi, A., Azimi, N., & Baharangiz, L. (2021). Understanding the Relationship between Quality of Life and Socioeconomic Status with Attitude to Childhood: Mode of Study of Women in Sarpul-e-Zahab City. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 11(44), 217-236. (In Persian)
- Mousavi, S. S., & Zarei, H. (2017). The impact of lifestyle changes on fertility rates in Iran. *Journal of Social Issues in Iran*, 18(3), 45-58.
- Parsons, T. (1951). *The Social System*. Free Press.
- Parvinian, F., Rostamalizadeh, V., & habibi, R. (2019). The effects of women's modern lifestyle on their fertility and childbearing – a case study in Qazvin city. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 9(36), 39-72. (In Persian)
- Rasulzadeh Aghdam, S., Afshar, S., Adlipour, S., & Mirmohamdtabar, S. A. (2016). Analyzing the Relationship of Social Capital and Lifestyle with the Tendency to Childbearing (Case Study: Students of Azarbaijan Shahid Madani University). *Socio-Cultural Strategy*, 5(3), 107-135. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22517081.1395.5.3.5.4> (In Persian)
- Razavi, M., & Pourahmad, M. (2020). Urbanization and fertility decline in Iran: The role of modern lifestyles. *Iranian Journal of Population Studies*, 22(2), 75-90.
- Rezvani Diwkalai, S. Z. Rezaian Bailandi, H., & Rahmati, A. (2019). Attitudes towards childbearing: The role of Islamic lifestyle and demographic characteristics. *Psychology and Religion*, 13(4), 107-123. (In Persian)
- United Nations. (2020). *World Population Prospects 2019: Volume II: Demographic Profiles*. United Nations.
- Wilson, W. J. (1996). *When Work Disappears: The World of the New Urban Poor*. Vintage Books.